

Minister van Infrastructuur en Waterstaat
p.a. de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Midden-
Nederland, t.a.v. de heer P.C. van Gelder
Postbus 2232
3500 GE Utrecht

IBAN NL 58 INGB 0666 0285 24
BIC INGBNL2A

KvK nr. 40516730

Datum 12 april 2018
Behandeld door Martijn de Jong
Telefoonnummer (06) 5232 3874
Onderwerp Zienswijze zandwinning IJsselmeer

Geachte heer van Gelder,

Hierbij wil de Vereniging Natuurmonumenten een zienswijze indienen over het voornemen om zandwinning uit te voeren in het IJsselmeer. De zienswijze heeft vooral betrekking op de ontwerp-omgevingsvergunning voor de zandwinning zelf, met als kenmerk OV20170423/OLO2480145, en tevens op het bestemmingsplan inclusief beeldkwaliteitsplan, de omgevingsvergunning ten behoeve van de realisatie van de elektriciteitskabel, de ontgrondingsvergunning en de watervergunning voor de zandwinning.

Het bedrijf Smals BV heeft een aanvraag ingediend om 218 hectare van het IJsselmeer te mogen ontgronden tot een diepte van ongeveer 60 meter. De huidige diepte van het water is gemiddeld 4,70 meter. Zoals het bedrijf in haar aanvraag zelf al aangeeft, zorgt de winning voor een diepe winningskuil, waar na afronding van de werkzaamheden geen nieuwe (natuur)functie aan kan worden toegekend:

De diepte en omvang van de ontgroning maakt het onmogelijk de winlocatie weer op te vullen. Anders dan bij ontgrondingen op landlocaties, waar sprake is van direct aangrenzende omgevingsfactoren, biedt de aangevraagde locatie weinig mogelijkheden voor multifunctioneel toekomstig gebruik.

Het afgraven van de bodem kan dan ook als een functieverandering binnen het Nationaal Netwerk Nederland (NNN) worden beschouwd. Naar onze mening zorgt de ontgroning voor blijvend kwaliteitsverlies van de NNN, en is mitigatie en compensatie dan ook noodzakelijk.

Daarnaast dient de locatiekeuze zeer zorgvuldig te worden uitgevoerd. Als eerste stap dient er naar onze opvatting een zorgvuldige vergelijking van verschillende potentiële locaties te worden uitgevoerd.

In de volgende alinea's gaan wij vooral in op het afwegingskader voor de locatiekeuze, en de omvang van eventuele compenserende maatregelen

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder
Datum 12 april
Onderwerp Zienswijze zandwinning
Pagina 2 van 12

1) Afweging locatie is onzorgvuldig, en in strijd met beheerplan

In het beheerplan voor het Natura 2000 gebied IJsselmeer is een uitgebreid afwegingskader opgenomen over zandwinning. Uitgangspunt hierbij is een waterdiepte van 5 meter. Duikeenden als Kuifeend, Brilduiker en Topper zijn in staat om tot deze diepte voedsel te bemachtigen.

Een groot gedeelte van het IJsselmeer is dieper dan 5 meter, en daardoor niet geschikt als foerageerlocatie voor deze soorten. Om deze reden is zandwinning in de ondiepe delen in principe niet toegestaan:

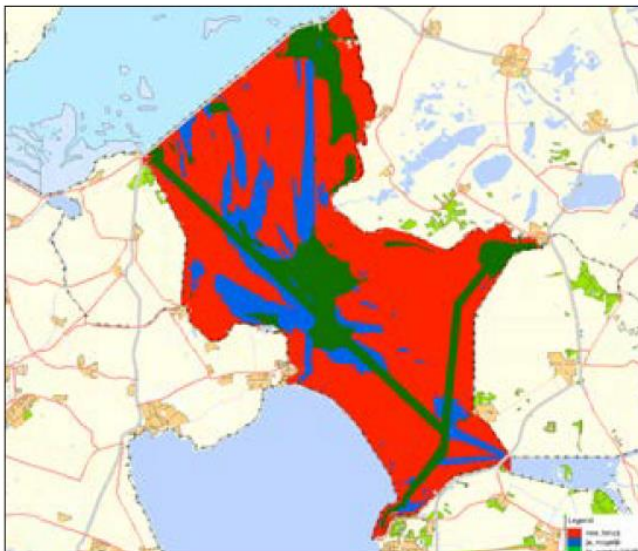
Op basis van de nu beschikbare informatie is een kaart opgenomen (figuur 5.4) waarin aan de hand van een indeling van categorieën de kansrijkheid ruimtelijk wordt weergegeven. De kaarten zijn gebaseerd op potentiële voedsellocaties voor duikeenden in het IJsselmeer die tot een maximumdiepte van 5 meter kunnen foerageren. Zoals hierboven is toegelicht, is er geen rekening gehouden met de nabijheid van rustgebieden.

Voor de beoordeling van de effecten van zandwinning op een locatie wordt onderscheid gemaakt in 3 categorieën van kansrijkheid in relatie tot Natura 2000:

- *nee, tenzij (rood): locaties waar zandwinning in principe niet is toegestaan, tenzij een Passende Beoordeling aantoont dat significant negatieve effecten van een specifiek voorgenomen activiteit kunnen worden uitgesloten, gemitigeerd of gecompenseerd na het succesvol doorlopen van de ADC-toets;*
- *ja, mogelijk (blauw): locaties waar zandwinning mogelijk kan worden toegestaan, maar waar de effecten van deze zandwinning op Natura 2000 doelen nader dienen te worden getoetst omdat significant negatieve effecten niet bij voorbaat kunnen worden uitgesloten. In deze toets kan ook mitigatie van eventueel optredende effecten aan de orde komen;*
- *ja, waarschijnlijk (groen): locaties waar zandwinning waarschijnlijk kan worden toegestaan, omdat significant negatieve effecten op voedselbeschikbaarheid voor kwalificerende watervogels bij voorbaat kunnen worden uitgesloten.*

In onderstaande kaart is aan de hand van bovenstaande criteria aangegeven waar zandwinning wel, en waar niet, gewenst is. De aangevraagde locatie bevindt zich in het rode gebied.

Figuur 5.4
Kansrijkheid voor toestaan van
zandwinning in het IJsselmeer

Het IJsselmeer is als speciale beschermingszone op grond van de vogelrichtlijn aangewezen. Voor onder meer de soorten Toppereend, en Kuifeend, is een herstelopgave geformuleerd.

In het beheerplan is een knelpuntenanalyse voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen opgenomen. Hieruit blijkt dat voor bodemfauna-eters die met name leven van driehoeksmosselen (zoals meerkoet en topper) geldt dat de afname (biomassa en voedingswaarde) van driehoeksmosselen knelpunt vormt. De opgave is een verbetering van voedselbeschikbaarheid voor visetende en bodemfauna etende watervogels te bereiken.

Tabel 3.3
 Knelpunten van habitatoorten en vogels van de ruimtelijke eenheid open water

Ruimtelijke eenheid	Soort/habitatype	Knelpunt en oorzaak
Open water	Meervleermuis	
	Rivierdonderpad	
	Aalscholver (n)	
	Brilduiker (n)	
	Dwergmeeuw (n)	Onvoldoende voedsel (m.n. spiering)
	Fuut (n)	Onvoldoende voedsel (m.n. spiering)
	Grote zaagbek (n)	
	Kuifeend (n)	Onvoldoende voedsel (m.n. bodemfauna) in combinatie met onvoldoende rust
	Meerkoet (n)	
	Nonnetje (n)	
	Reuzenster (n)	
	Slobeend (n)	
	Tafeleend (n)	
	Topper (n)	Onvoldoende voedsel (m.n. bodemfauna) in combinatie met onvoldoende rust
	Zwarte stern (n)	Onvoldoende voedsel (m.n. spiering) in combinatie met onvoldoende rust, veiligheid en ruimte op slaapplek

 = geen knelpunt
 = knelpunt
 n = niet-broedvogel

Het beheerplan bevat ook een "inschatting van het doelbereik". Hierin wordt aangegeven of de instandhoudingsdoelstellingen voor de Natura 2000 soorten in het IJsselmeer bereikt worden na uitvoering van de voorgestelde beheermaatregelen:

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder

Datum 12 april

Onderwerp Zienswijze zandwinning

Pagina 4 van 12

Tabel 6.1
Inschatting doelbereik voor
soorten van de ruimtelijke eenheid
'open water'

Soort/habitatype	Knelpunt en oorzaak	Maatregelen	Doelbereik
Meervleermuis Rivieronderpad Aalscholver (n) Brilduiker (n) Slobeend (n) Tafeleend (n) Grote zaagbek (n) Nonnetje (n) Meerkoet, (n) Reuzenster (n)			Ja, beheerplanperiode 1
Dwergmeeuw (n) Fuut (n)	Onvoldoende voedsel (m.n. spiering)	KRW: vistrekbevorderende maatregelen en duurzame visserij ISM: ANT-studie	Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor viseters
Topper (n) Kuifeend (n)	Onvoldoende voedsel (m.n. bodemfauna) in combinatie met onvoldoende rust	ISM: ANT-studie Voorwaarde: kitesurfen en schietgebied Breezanddijk, Mitigatie: vaarweg de Kreupel	Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor schelpdiereters
Zwarte stern (n)	Onvoldoende voedsel (m.n. spiering) in combinatie met onvoldoende rust, veiligheid en ruimte op slaappleats	KRW: vistrekbevorderende maatregelen en duurzame visserij, ISM: ANT-studie, Voorwaarde: kitesurfen, Mitigatie: vaarweg de Kreupel	Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor viseters; mogelijk ook externe effecten van buiten NL van invloed op halen doelaantal

■ = geen knelpunt
■ = knelpunt
■ = doelaantallen worden niet gehaald door een knelpunt in/of afhankelijkheid van gebieden buiten de Natura 2000 begrenzing
n = niet-broedvogel
ISM = Instandhoudingsmaatregel

Zoals uit de tabel blijkt, blijft “*onvoldoende voedsel in combinatie met onvoldoende rust*” voor Topper en Kuifeend een knelpunt. Het is twijfelachtig of de doelstelling met de huidige maatregelen gehaald worden.

De activiteit “zandwinning” zorgt voor afname van de voedselbeschikbaarheid, en voor afname van de rust door de transportbewegingen. Gezien de slechte staat van instandhouding voor beide schelpdieretende vogelsoorten is volgens vaste Europese jurisprudentie vergunningverlening alleen mogelijk indien er geen sprake is van een reëel alternatief. Bij het doorlopen van de zogenaamde ADC-toets moet als eerste stap worden beoordeeld of er alternatieven beschikbaar zijn.

Zoals uit figuur 5.4 blijkt, is zandwinning in grote delen van het IJsselmeer mogelijk zonder dat de voedselbeschikbaarheid voor de duikeenden afneemt. Daarnaast zijn er een aantal vaargeulen aanwezig, waar al sprake is van een zodanige verstoring dat zandwinning geen additioneel negatief effect veroorzaakt. Er is dus sprake van een alternatief voor de aangevraagde locatie.

Een voorbeeld van een dergelijke locatie is een groot “groen” gebied ten zuiden van Lemmer. Opvallend genoeg heeft het bedrijf in de startnotitie voor de MER deze locatie zelf als voorkeurslocatie geselecteerd:

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder
Datum 12 april
Onderwerp Zienswijze zandwinning
Pagina 5 van 12

Figuur 5-5: Plangebied voor de zandwinning zoals aangegeven in de startnotitie binnen de gemeentegrenzen van Lemsterland.

Het blijkt dus mogelijk te zijn om een locatie te selecteren waar volgens het afwegingskader uit het beheerplan Natura 2000 zonder nadelige effecten voor Topper en Kuifeend zandwinning kan plaatsvinden.

Uit de milieu-effectrapportage, en de definitieve vergunningaanvraag, blijkt echter dat het bedrijf er halverwege het proces voor gekozen heeft om de zandwinningslocatie te verplaatsen naar het "rode" gebied. Als onderbouwing voor deze keuze is onderstaande tabel opgenomen:

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder
 Datum 12 april
 Onderwerp Zienswijze zandwinning
 Pagina 6 van 12

Tabel 5-1: Vergelijking effecten locatie uit de startnotitie ten opzichte van de locatie uit de locatie die in paragraaf 5.2 is geselecteerd (alleen onderscheidende criteria)

	Criterium	Vergelijking locatie dicht bij Lemmer en nieuwe locatie in dit MER	Toelichting
Bodem en water	Stijghoogte wvp1	>	De grootte van het invloedsgebied blijft gelijk, maar doordat de locatie Lemsterland dicht bij de kust ligt is er een groter effect op de functies op het land
	Stijghoogte wvp2	>	
	Kwel en infiltratie	>	
	Golfkarakteristiek	>	
	Zoutgehalte	>	
	Vertroebeling	=	Deze beperkt negatieve effecten treden bij beide locaties in gelijke mate op.
	Nutriënten/verontreinigingen	=	
	Stratificatie	=	
		Stabiliteit dijken	>
Natuur	Beschermde gebieden	>	Dichter bij de kust die waardevol is voor watervogels, echter door de aanwezigheid van de VAL is de toename van verstoring beperkt.
	Beschermde soorten	>	
Archeologie	Verwachte archeologische waarden	=	
	Verwachte scheepswrakken	=	
Landschap/beleving	Weidsheid	=	Meer aan de rand van het IJsselmeer, maar beter zichtbaar vanaf Flevoland
	Duisternis	<	Meer in nabijheid van verlichte schepen in scheepvaartgeul
	Stilte	<	Meer in nabijheid van schepen in scheepvaartgeul (bundeling verstoring)
Geluid	Geluidbelasting natuurgebied	=	
	Etmaalwaarde geluidsgevoelige bestemming	>	Dichter bij kust
	Maximale geluidniveau geluidsgevoelige bestemming	=	
Veiligheid	Scheepvaart veiligheid	>	Dichter bij drukbevaren scheepvaartroute
Beroeps-scheepvaart	Scheepvaart-bewegingen in vaargeul	>	Dichter bij drukbevaren scheepvaartroute
Visserij	Vangstlocaties	<	Door ligging bij drukbevaren geul wordt minder gevestigd, maar nog steeds oppervlaktebeslag van visgebied.
Recreatie	Ruimtebeslag recreatievaart	<	Door ligging bij drukbevaren geul -heeft de locatie minder betekenis voor recreatievaart, maar ook de locatie Lemsterland betekent een afname van vaarwater

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder
 Datum 12 april
 Onderwerp Zienswijze zandwinning
 Pagina 7 van 12

	Criterium	Vergelijking locatie dicht bij Lemmer en nieuwe locatie in dit MER	Toelichting
	Bewegingsruimte recreatievaart	=	Oppervlakteverlies blijft gelijk, is ook negatief effect bij locatie Gaasterland
Landbouw	Vernatting landbouwgronden	>	Veel dichtter tegen landbouwgebied, contouren grondwaterstands daling kunnen Flevoland bereiken

Verklaring symbolen

>	locatie bij Lemmer heeft grotere negatieve effecten dan nieuwe locatie
=	locatie bij Lemmer heeft dezelfde effecten als nieuwe locatie
<	locatie bij Lemmer heeft kleinere negatieve effecten dan nieuwe locatie

Op basis van bovenstaande beoordeling trekt het bedrijf de volgende conclusie:

Voor een aantal milieufactoren is er geen wezenlijk verschil tussen de locatie uit de startnotitie en de alternatieve locatie die in het MER verder is onderzocht. De belangrijkste negatieve effecten van de locatie uit de startnotitie zijn het gevolg van de ligging dicht bij de kust, zowel van Flevoland als van Fryslân. Daardoor zijn er grotere negatieve effecten te verwachten voor natuur, beleving en verstoring vanaf de kust en voor de landbouw (kwel en mogelijk zoute invloed).

Onze organisatie is van mening dat deze beoordeling onjuist is uitgevoerd. De “oude” locatie scoort in bovenstaande tabel op het onderwerp “natuur” slechter dan de “nieuwe” locatie. Als argumentatie wordt alleen de afstand tot de kust als criterium genoemd. Men verwijst wel naar de verstoring door de vaargeul, maar neemt dit niet mee in haar afweging.

De opstellers van de M.E.R. komen hierbij tot een conclusie welke haaks staat op het afwegingskader, zoals opgenomen in het beheerplan Natura 2000. Volgens dit afwegingskader heeft de “oude” locatie door de nabijheid van de vaargeul immers minder waarde voor duikeenden dan de “nieuwe” locatie.

Naar onze mening is de oorspronkelijk aangevraagde locatie dan ook “natuurvriendelijker” dan de nieuwe locatie.

Ook op het onderwerp “geluid” is sprake van een onjuist oordeel. Uit het akoestisch onderzoek blijkt immers dat de geluidproductie door de toepassing van elektrische motoren relatief beperkt is. De geluidproductie door de zandzuigers is vergelijkbaar met de geluidsoverlast zoals deze door de scheepvaart in de vaargeul naar Lemmer wordt geproduceerd. Een zandwinlocatie naast de vaargeul zorgt netto dan ook voor minder geluidsoverlast in het IJsselmeer, en niet voor meer. De kaart op blz. 48 van het akoestisch onderzoek laat dit overtuigend zien. In bovenstaande tabel dient geluid dan ook als “groen” te worden beoordeeld, en niet als “rood”.

Indien de parameters “natuur” en “geluid” in de afwegingstabel voor de oude locatie als “positief” worden beoordeeld ten opzichte van de nieuwe locatie, ontstaat er een volledig ander beeld. De locatie bij Lemmer blijkt dan beter te scoren dan de nieuwe locatie.

Naar onze mening is de aangeleverde onderbouwing voor de wijziging van de locatie onvoldoende. In de MER en passende beoordeling is uitgebreide informatie te vinden over de gevolgen voor de natuur in de “nieuwe” locatie. De achterliggende vraag, namelijk of er een

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder
Datum 12 april
Onderwerp Zienswijze zandwinning
Pagina 8 van 12

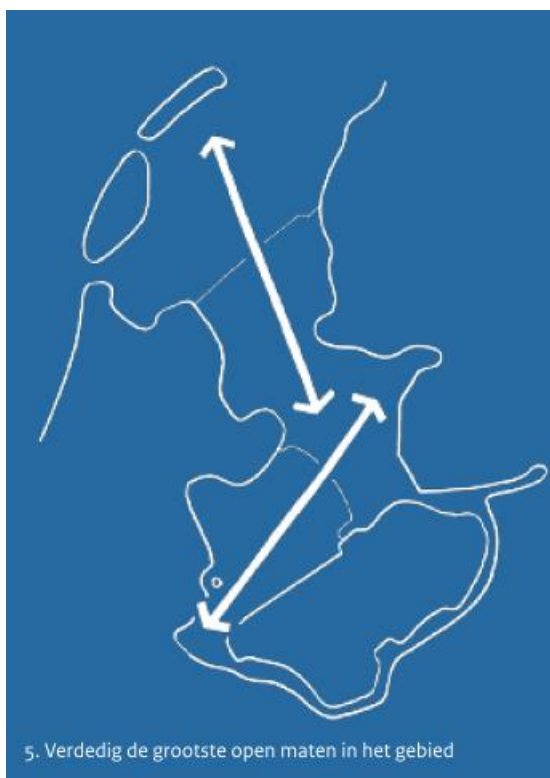
alternatieve locatie zonder negatieve effecten voor de Natura 2000-doelstellingen aanwezig is, wordt niet overtuigend beantwoord.

Wij willen u dan ook vragen om:

- a) de natuurtoets opnieuw uit te voeren, aan de hand van het afwegingskader zandwinning zoals opgenomen in het beheerplan Natura 2000
- b) een berekening te maken van de geluidsproductie van de locatie bij Lemmer, en deze vervolgens te vergelijken met de waarden voor de nieuwe waarden zoals opgenomen in het rapport “akoestisch onderzoek”.

Ook willen wij u vragen om bij de beoordeling tussen beide locaties gebruik te maken van het afwegingskader voor landschap, zoals opgenomen in de Agenda IJsselmeergebied 2050. In deze gezamenlijke agenda van alle overheden wordt verwezen naar de “tien gouden regels voor het IJsselmeergebied”.

Een van deze regels is “verdedig de grootse open maten in het gebied”.

De voorgenoemde locatie van het werkeiland bevindt zich precies op het einde van de pijl in bovenstaande tekening uit de Agenda. De visuele impact van een eiland met loodsen is op de nieuwe locatie vele malen hoger dan in de oorspronkelijk aangevraagde locatie. Een werkeiland vlakbij de dominant aanwezige windmolens zorgt immers voor minder aantasting van de “grote open maat” van het IJsselmeer dan een nieuw bebouwingselement midden in het open water.

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder
Datum 12 april
Onderwerp Zienswijze zandwinning
Pagina 9 van 12

Samengevat vragen wij u om niet in te stemmen met onderstaande conclusie uit de MER:

Conclusie vergelijking nieuwe locatie met locatie uit startnotitie

De positieve effecten van de locatie bij Lemmer wegen niet op tegen de milieunadelen en de technische nadelen. Bovendien is het doelbereik beperkter (geologisch gezien minder geschikte ondergrond). Deze punten leiden er niet toe om de locatie uit de startnotitie te heroverwegen en alsnog als reële locatie mee te nemen in dit milieueffectrapport.

Een nieuwe afweging aan de hand van de effecten op natuur, geluid en landschap zorgt naar onze mening voor de conclusie dat de oorspronkelijk aangevraagde locatie minder schade veroorzaakt. In de aanvraag verwijst het bedrijf naar een "geologisch minder geschikte ondergrond". In de aangeleverde stukken is dit standpunt echter nergens verder onderbouwd of toegelicht.

Aangezien de economische meerwaarde van de nieuwe locatie op geen enkele wijze is onderbouwd, terwijl de nadelen voor duikeenden en landschap veel groter zijn, adviseren wij om geen vergunningen te verlenen voor de nieuwe locatie, en het bestemmingsplan niet te wijzigen.

2) Conclusie over afwezigheid significante effecten is onjuist

In de passende beoordeling wordt geconcludeerd dat de duikeenden kunnen uitwijken naar zones elders in het IJsselmeer, en er om deze reden geen negatieve significante effecten zijn:

Gezien de waterdiepte in het plangebied en de voorzieningen die bij zandwinning worden getroffen, is er slechts geringe vertroebeling en beperkte verstoring en daarmee samenhangend, effect op het ecosysteem en de aanwezige vogels te verwachten. De soorten kunnen uitwijken naar zones elders in het IJsselmeer zodat er geen negatief effect op de instandhoudingsdoelen is te verwachten bij het uitvoeren van de zandwinning en de aanwezigheid van een diepe put in het IJsselmeer. (blz 169 MER)

Conclusie: Er zijn geen significante negatieve effecten te verwachten op de instandhoudingsdoelen in het Natura 2000-gebied 'IJsselmeer' bij de uitvoering van de voorgenomen activiteit door Smals. De Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedsbescherming staat het voornemen van Smals niet in de weg.

Zoals uit het beheerplan Natura 2000 blijkt, is er ook na het uitvoeren van de beheermaatregelen sprake van een ongunstige staat van instandhouding voor zowel Topper als Kuifeend. Het simpele feit dat vogels kunnen uitwijken naar andere gebieden in het IJsselmeer, is in een dergelijke situatie onvoldoende om de afwezigheid van significante effecten uit te kunnen sluiten. Iedere verslechtering van de voedselsituatie betekent immers een verdere toename van de ongunstige staat van instandhouding.

In het onderliggende rapport "de Dreissena-dichtheid in een potentieel zandwingebied in het IJsselmeer" is op blz 3 aangegeven dat er in de omgeving van het plangebied 400 duikeenden (300 brilduikers, en 100 kuifeenden) zijn waargenomen. Ook wordt geconcludeerd dat het winningsgebied zich op de overgang van het mosselrijke zuidelijke deel van het IJsselmeer, naar het mosselarme noordelijk gedeelte bevindt. De auteurs concluderen aan de hand van de mossel-inventarisatie dat zandwinning in het plangebied zorgt voor een verlaging van de draagkracht van het IJsselmeer voor benthosetende duikeenden met circa 0,1%.

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder
Datum 12 april
Onderwerp Zienswijze zandwinning
Pagina 10 van 12

Zoals de kaart op blz. 173 van de passende beoordeling laat zien, komt ook de driehoeksmossel van oorsprong voor in de zandwinningslocatie. Het gebied dient dan ook als een geschikt foerageergebied voor duikeenden te worden beschouwd.

Hoewel een afname van 0,1%. gering lijkt, is dit naar onze mening voldoende om een ADC-toets uit te voeren. De recente jurisprudentie rond bijvoorbeeld de PAS (uitstoot stikstof) laat zien dat toename van verstoring, hoe gering dan ook, in een reeds ongunstige staat van instandhouding niet is toegestaan.

Aangezien er een geschikt alternatief in de vorm van de oorspronkelijk aangevraagde locatie bij Lemmer aanwezig is, is de conclusie van de passende beoordeling naar onze mening onjuist. Uit het feit dat een geschikt voedselgebied voor duikeenden definitief ongeschikt wordt gemaakt voor deze soorten, terwijl er elders winningslocaties zonder deze negatieve effecten beschikbaar zijn, dient naar onze mening de conclusie te worden getrokken dat de aangevraagde vergunning niet verleend kan worden.

Wij vragen u dan ook om alsnog een ADC-toets uit te voeren, waarbij de "oude" locatie als alternatief kan worden beoordeeld. Gezien de aanwezigheid van geschikt voedsel op de "nieuwe" locatie, en de vastgestelde aanwezigheid van een groot aantal duikeenden, gaan wij er van uit dat de "oude" locatie als meest geschikte alternatief uit de toets naar voren komt.

3) Indien toch vergunningverlening: compensatie door schelpdierbank dient volledig te zijn

Indien er, ondanks de negatieve effecten voor natuur en landschap, toch voor gekozen wordt om de winning op de "nieuwe" locatie uit te voeren, pleiten wij voor volledige compensatie van de negatieve effecten.

Om het verlies van foerageergebied voor de duikeenden te compenseren is volgens de onderliggende rapporten de aanleg van een schelpenbank van 6 tot 8 hectare noodzakelijk. In de aanvraag wordt echter uitgegaan van de aanleg van een bank van 3 hectare.

In de passende beoordeling (blz. 60) is hiervoor de volgende reden aangegeven: *Indien uit de monitoring blijkt dat dit wenselijk is, wordt ook een tweede schelpenbank aangelegd.*

Naar onze mening dient de volledige compensatie echter **vooraf** te worden uitgevoerd. Volgens vaste jurisprudentie dienen compenserende en mitigerende maatregelen voor de aantasting van de kwalificerende waarden te worden uitgevoerd.

In het rapport "*de Dreissena-dichtheid in een potentieel zandwingebied in het IJsselmeer*" is een berekening uitgevoerd van de hoeveelheid mosselen welke door de zandwinning niet meer beschikbaar zijn voor duikeenden. Men concludeert dat deze afname deels gecompenseerd kan worden door het aanbrengen van hard substraat in de vorm van een schelpenbank. Dreissena-mosselen hechten zich in het IJsselmeergebied namelijk vooral aan door schelpmateriaal, afkomstig uit de Zuiderzee-tijd. Om de verloren gegane voedselbron te compenseren, dient 6 tot 8 hectare schelpenbank te worden aangelegd.

In de voorschrift bij de omgevingsvergunning is wel een verplichting opgenomen om een schelpdierbank aan te leggen, maar gaat men akkoord met de door de initiatiefnemer voorgestelde 3 hectare:

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder
Datum 12 april
Onderwerp Zienswijze zandwinning
Pagina 11 van 12

Vergunningvoorschrift 29

De aan te leggen schelpenbanken ten behoeve van mosselaanbod dienen voorafgaand aan de industriezandwinning gerealiseerd te zijn overeenkomstig het (in)directe verlies aan (kwaliteit van) leefgebied binnen het projectgebied. De schelpenbanken zullen op de locaties ten zuiden en ten noordwesten van het werkeiland aangebracht worden zoals weergegeven in de bij de aanvraag overgelegde stukken.

Wij zijn van mening dat de verloren gegane natuurwaarden **volledig** moeten worden gecompenseerd. Door slechts 3 hectare mosselbank aan te leggen, wordt de voedselbeschikbaarheid voor minder dan de helft gewaarborgd. Juist omdat mosselbanken er enige tijd over doen om zich te vestigen, is het belangrijk om deze vervangende voedsellocaties van te voren aan te leggen, en niet afhankelijk te maken van monitoringsresultaten.

Concreet willen wij dan ook vragen om het vergunningvoorschrift als volgt aan te passen:

De aan te leggen schelpenbanken ten behoeve van mosselaanbod dienen voorafgaand aan de industriezandwinning gerealiseerd te zijn overeenkomstig het (in)directe verlies aan (kwaliteit van) leefgebied binnen het projectgebied. De schelpenbanken zullen op de locaties ten zuiden en ten noordwesten van het werkeiland aangebracht worden zoals weergegeven in de bij de aanvraag overgelegde stukken, en dienen een oppervlakte te beslaan van minimaal 8 hectare.

Ter vergelijking: ter compensatie voor de aanleg van IJburg 2, met een oppervlakte van 216 hectare, zijn 132 hectare mosselbanken aangelegd.

4) Neem voorschriften over de natuur direct op in de omgevingsvergunning

In de concept-omgevingsvergunning zijn slechts een beperkt aantal voorschriften opgenomen. Voor de voorwaarden op het gebied van natuur verwijst men naar de “verklaring van geen bedenkingen” van de provincie Fryslân.

Bij de uitvoering van het project dienen de voorschriften 2, 3, 4 en 6 t/m 38 zoals opgenomen in de ‘Verklaring van geen bedenkingen in het kader van WABO OLO-nummer 2480145, Smals IJsselmeer’ (gedeputeerde staten van Fryslân, kenmerk 01459700, d.d. 16 januari 2018) in acht te worden genomen.

De vergunning heeft een looptijd van 30 jaar. Het is van groot belang dat ook over een aantal jaren duidelijk is onder welke voorwaarden de zandwinning mag worden uitgevoerd, en welke mitigerende maatregelen een verplicht onderdeel zijn van de vergunning.

Om deze reden willen wij u vragen om de “voorschriften natuur” uit de “Verklaring van geen bedenkingen in het kader van de Wabo OLO-nummer 2480145”, zoals opgesteld door Gedeputeerde Staten van Fryslân, als **doelvoorschriften** direct aan de omgevingsvergunning toe te voegen.

Op deze manier is het voor iedereen duidelijk welke regels er gelden, en is het over 20 jaar ook mogelijk om de vergunningsvoorwaarden op een eenvoudige manier te raadplegen.

Aan Minister van Infrastructuur en Waterstaat, De heer P.C. van Gelder
Datum 12 april
Onderwerp Zienswijze zandwinning
Pagina 12 van 12

5) Investeer financiële bijdrage in het IJsselmeer

In de diverse documenten wordt verwezen naar een financiële bijdrage aan het “natuurfonds de Friese meren”. Wij willen voorstellen om een eventuele financiële bijdrage in het gebied zelf te investeren.

Zoals bekend is er sprake van een sterke wens bij overheden, natuurorganisaties, maar ook de vissers zelf, om het aantal vergunningen voor visserij in het IJsselmeer terug te brengen. Op deze manier is het voor de overgebleven bedrijven mogelijk om een duurzame en rendabele visserij uit te oefenen.

Wij willen dan ook voorstellen om de financiële bijdrage te gebruiken om vergunningen op basis van de Visserijwet aan de markt te onttrekken, waardoor de visserijdruk in het IJsselmeer kan afnemen.

Samengevat is de Vereniging Natuurmonumenten van mening dat de locatiekeuze onvoldoende is onderbouwd, en dat de ADC-toets niet correct is uitgevoerd. De oorspronkelijk voorgenomen winningslocatie bij Lemmer veroorzaakt minder schade voor de natuur, en is veel minder dominant aanwezig in het open landschap van het IJsselmeer.

Indien er toch voor wordt gekozen om winning op de “nieuwe” locatie uit te voeren, vragen wij u om volledige compensatie in de vorm van 8 hectare nieuwe schelpdierbank als verplichting in de vergunningsvoorwaarden op te nemen.

Met vriendelijke groet,

Willem Hellevoort

Provinciaal ambassadeur IJsselmeergebied

Vereniging Natuurmonumenten